

Studie / Články

ABSOLVENTI VYSOKÝCH ŠKOL NA PRACOVNÍM TRHU

Jan Koucký, Petr Voříšek, Martin Zelenka

ÚVOD

Středisko vzdělávací politiky Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy v Praze (SVP) se dlouhodobě zabývá analýzami postavení a uplatnění absolventů vysokých škol na pracovním trhu. SVP vytvořilo veřejně přístupný informační systém o zaměstnatelnosti absolventů vysokých škol od roku 2002 do současnosti, účastní se velkých mezinárodních projektů na toto téma¹ a od roku 2006 začalo zpracovávat pravidelnou výroční zprávu o postavení a uplatnění absolventů vysokých škol, kterou zveřejňuje vždy na podzim daného roku².

Následující text vychází z těchto aktivit SVP a velice stručně shrnuje některé z výsledků se zvláštním zřetelem na situaci absolventů Univerzity Karlovy (UK) a jejích fakult. Zájemce o další a podrobnější poznatky z výzkumů uplatnění absolventů vysokých škol v ČR i v zahraničí může navštívit webovou stránku SVP (svp.pedf.cuni.cz) nebo se přímo obrátit na jeho pracovníky. Stručná informace v předkládaném článku vychází především z analýz zaměstnatelnosti absolventů českých vysokých škol v letech 2003-2007 a z mezinárodního výzkumu uplatnění absolventů vysokých škol (Projekt REFLEX).

VÝVOJ POČTU ABSOLVENTŮ VYSOKÝCH ŠKOL

V posledních letech dochází v ČR k mimořádnému růstu počtu absolventů vysokých škol³. Zatímco v roce 2003 vysokoškolský diplom získalo přes 32 tisíc studentů, v roce 2007 jich bylo již téměř 60 tisíc. Během pouhých čtyř let se tak u nás počet absolventů takřka zdvojnásobil. Do značné míry je to způsobeno růstem počtu bakalářských diplomů. Zatímco v roce 2003 absolvovalo necelých 8,5 tisíce bakalářů, v roce 2007 to bylo již takřka 31 tisíc. Počet magistrů se přitom ve stejném období zvýšil jen o 4,5 tisíce na necelých 27 tisíc. Počet doktorů (absolventů doktorských programů, vedoucích k Ph.D.) se zvýšil zhruba o polovinu, na více než 2 tisíce.

Výrazně ovšem roste nejen počet bakalářů, zvyšuje se také podíl těch z nich, kteří dále pokračují ve vysokoškolském (zpravidla magisterském) studiu. Zatímco v roce 2003 představovali dále studující asi 56 % bakalářů, do roku 2007 se jejich podíl zvýšil na více než 71 %. Z absolventů magisterského studia pokračuje ve studiu (většinou doktorském) stabilně zhruba každý sedmý.

¹ Především jde o mezinárodní projekt REFLEX: *Flexible Professional in the Knowledge Society*, který byl v letech 2004-2007 realizován v patnácti evropských zemích a v Japonsku.

² Zatím byly v letech 2006 a 2007 publikovány první dvě zprávy o postavení vysokoškoláků a uplatnění absolventů vysokých škol na pracovním trhu. Zpracovány byly v rámci projektu Studie zaměstnatelnosti absolventů vysokých škol a dotace MŠMT. Na konci roku 2008 lze očekávat zprávu třetí.

³ V této části textu jsou analyzovány údaje o počtech všech absolventů, o dále pokračujících ve studiu a o nezaměstnaných absolventech. Nezaměstnaní absolventi jsou uchazeči o práci registrovaní na úřadu práce, od nichž SVP získává údaje vždy k 30. 4. a k 30. 9. každého roku. s ohledem na konzistenci všech ukazatelů jsou i údaje o absolventech a o pokračujících ve studiu získané z celostátní matriky studentů vztahovány ke stejným obdobím. Například absolventy za rok 2007 jsou pak zcela přesně řečeno ti, kteří úspěšně vykonali poslední státní zkoušku mezi 1. 10. 2006 a 30. 9. 2007.

Stále větší podíl absolventů pokračujících ve studiu se pochopitelně promítá do počtu těch, kteří odcházejí ze školství a nastupují na trh práce. Jejich řady se vzhledem k dynamickému vývoji celkového počtu absolventů stále zvyšují, ale dynamika růstu zdaleka není taková jako u všech absolventů vysokých škol. Je však zřejmé, že prodlužování studia vbrzku narazí na přirozená omezení a podíl absolventů hledajících práci se pak bude rychle zvyšovat.

V posledních letech opouští školství každým rokem zhruba 95–100 tisíc absolventů různých stupňů škol. Stále větší podíl přitom připadá na absolventy vysokých škol. Zatímco v roce 2003 činil o něco málo více než 23 % (z toho necelá 3 % byli absolventi bakalářského studia, necelých 19 % absolventi magisterského studia a necelá 2 % absolventi doktorského studia), v roce 2007 se zvýšil na téměř 30 % (více než 6 % s bakalářským titulem, skoro 22 % s magisterským a 2 % s doktorským). Roste totiž samozřejmě i podíl středoškoláků, kteří ze školství neodcházejí, neboť pokračují právě ve vysokoškolském studiu (v roce 2003 jich byla asi polovina, v roce 2007 již skoro dvě třetiny).

Podrobnější pohled na Univerzitu Karlovu (UK) ukazuje, že její podíl na všech absolventech v ČR se snížil. v roce 2003 měla necelých 5 tisíc absolventů (z toho 17 % bakalářů, 75 % magistrů a 8 % doktorů) a v roce 2007 již téměř 6 700 absolventů (z toho 32 % bakalářů, 59 % magistrů a 9 % doktorů). Na UK přitom jen mírně vzrostl počet absolventů, kteří dále pokračují ve studiu (z 25 % na 29 %), zejména díky růstu podílu bakalářů, kteří dále studují (z 53 % na 65 %).

ZAMĚSTNATELNOST ABSOLVENTŮ SE ZLEPŠUJE

Pro analýzu vývoje zaměstnatelnosti absolventů vysokých škol na trhu práce a pro srovnávání situace na jednotlivých školách a fakultách používá SVP speciální míru nezaměstnanosti (důvodem je dostupnost dat v potřebné struktuře), kdy je počet nezaměstnaných absolventů vztahován ke všem absolventům, kteří již nepokračují ve studiu (tedy včetně tzv. neaktivních). v úvahu se přitom berou pouze absolventi, kteří získali diplom v období půl roku až jeden rok před datem zjišťování, a ze dvou údajů o nezaměstnanosti (k 30. 4. a k 30. 9.) se pak zjišťuje celoroční průměr. Do počtu

nezaměstnaných tedy nejsou započítáváni absolventi, kteří ukončili studium před méně než půl rokem, protože jejich postavení na trhu práce se v tomto období teprve stabilizuje (tím se vylučuje vliv tzv. frikční nezaměstnanosti).

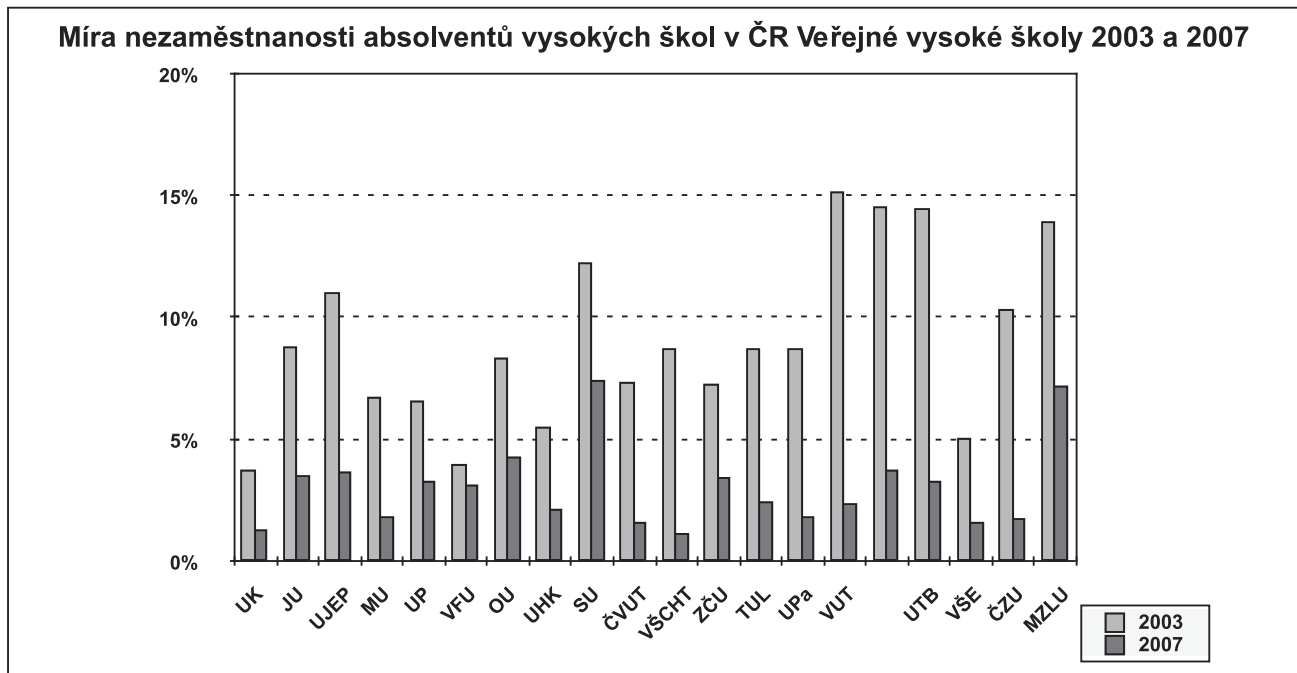
Úspěšnost absolventů vysokých škol v České republice se v posledních několika málo letech zlepšuje, a o i navzdory rostoucímu počtu mladých vysokoškoláků, kteří ze škol vycházejí. v roce 2003 se na trhu práce objevilo necelých 23 tisíc nových absolventů a míra jejich nezaměstnanosti činila takřka 8,5 %, v roce 2007 jich bylo již více než 34 tisíc, ale míra nezaměstnanosti klesla na necelá 3 %. Není to ovšem způsobeno jen zlepšováním zaměstnatelnosti absolventů vysokých škol, největší vliv hraje výrazně se snižující celková míra nezaměstnanosti na českém trhu práce. Podle ČSÚ dosahovala míra nezaměstnanosti v roce 2003 v průměru 7,8 %, zatímco v roce 2007 již jen 5,3 %. Míra nezaměstnanosti absolventů vysokých škol však klesala přece jen rychleji a jejich postavení vůči celé pracovní síle i vůči absolventům jiných stupňů škol se tedy dále zlepšuje.

Jinou otázkou ovšem je, jak kvalifikačně náročná pracovní místa absolventi vysokých škol obsazují, zda nejsou nuceni přecházet na místa, která nevyžadují vysokoškolské vzdělání. SVP proto také analyzoval změny v kvalifikační náročnosti pracovních míst vysokoškoláků. Výsledky ukazují, že vzhledem k příznivému ekonomickému vývoji v ČR, dynamice na trhu práce a vytváření značného počtu nových pracovních míst k tomu zatím nedochází. Absolventi vysokých škol v roce 2007 pracovali v průměru na přibližně stejně kvalifikačně náročných pracovních místech jako absolventi v roce 2003.

Nesnižuje se však pouze míra nezaměstnanosti všech absolventů vysokých škol jako celku, ale mezi veřejnými vysokými školami neexistuje ani jedna, u níž by během posledních čtyř let (2003-2007) neklesla⁴. K největšímu snížení míry nezaměstnanosti absolventů došlo u pražské VŠCHT a brněnského VUT. Jen opravdu nepatrný pokles nastal pouze u VFU v Brně.

⁴ Analýza (stejně jako graf) nezahrnuje 4 veřejné vysoké školy uměleckého zaměření, které mají poměrně malé počty absolventů.

Graf č. 1

UK, jejíž absolventi vykazují v současné době druhou nejnižší nezaměstnanost (hned za VŠCHT), zaznamenala průměrný pokles míry nezaměstnanosti.

Zajímavé je však také se podívat, jak se tyto rozdíly mezi školami a fakultami v čase proměňují. Čtyři pětiny ze všech českých (veřejných i soukromých) vysokých škol a fakult mají míru nezaměstnanosti absolventů mezi 0,5 % a 6,9 %. V posledních letech se v souladu s celkovým poklesem míry nezaměstnanosti snižují i obě uvedené hranice uvedeného (decilového) rozpětí, o něco rychleji však ta dolní, a rozdíly mezi nejlepšími a nejhoršími školami (z hlediska zaměstnatelnosti absolventů) se proto spíše prohlubují.

A CO ABSOLVENTI FAKULT UK?

V úrovni zaměstnatelnosti svých absolventů se řada fakult Univerzity Karlovy v Praze umísťuje na předních místech v České republice, stejně jako celá UK. Je však třeba připomenout, že to není dáno jen kvalitou a relevancí poskytovaného vzdělání, ale také tím, že na UK přicházejí nejlepší středoškoláci a navíc její absolventi nastupují na podstatně příznivější trh práce (většinou

v Praze, kde je oproti jiným regionům výrazně nižší míra nezaměstnanosti) než absolventi vysokých škol z jiných krajů. Následující konkrétní výsledky fakult jsou prezentovány podle skupin oborově příbuzných fakult, do nichž patří.

V rámci UK působí řada lékařských fakult, přičemž absolventi většiny z nich se uplatňují velice dobře. Nejlépe na tom jsou 3. lékařská fakulta a Lékařská fakulta HK, které v poslední době také vykázaly největší zlepšení. Poněkud problematičtější se jeví především 2. lékařská fakulta, jejíž absolventi patří dlouhodobě k nejhůře zaměstnatelným absolventům ze všech lékařských fakult v ČR. Absolventi Právnické fakulty UK se v poslední době uplatňují v rámci všech právnických fakult v ČR vždy nejlépe. Obdobně je tomu i u Přírodovědecké fakulty a Matematicko-fyzikální fakulty v rámci přírodovědných fakult. Ve skupině filozofických, teologických a sociálních fakult⁵ si dlouhodobě výborně vede Katolická teologická fakulta, ale

⁵ U Fakulty humanitních studií UK není údaj o míře nezaměstnanosti uveden, neboť v současné době není dostupný.

i Fakulta sociálních věd; naopak Husitská teologická fakulta patří k jedné z mála fakult, u níž se nezaměstnanost absolventů v posledních letech zvyšuje. V rámci pedagogických a tělovýchovných fakult mají dobrou zaměstnatelnost absolventi Pedagogické fakulty, přece jen o něco hůře na tom jsou absolventi FTVS.

MEZINÁRODNÍ SROVNÁNÍ UPLATNĚNÍ ABSOLVENTŮ

V letech 2005–2007 se SVP PedF UK účastnilo mezinárodního projektu REFLEX zaměřeného na vý-

zkum uplatnění absolventů vysokých škol na pracovním trhu, který proběhl pod vedením institutu ROA z Maastrichtské univerzity v 15 zemích Evropy a Japonska. v Evropě se do něj v roce 2005-2006 zapojilo přes 700 vysokých škol, jež získaly odpovědi od téměř 50 tisíc svých absolventů, kteří získali vysokoškolský diplom v letech 2000–2002. V České republice šetření proběhlo v roce 2006 a zapojilo se do něj 23 škol, 86 fakult a 7 tisíc absolventů z let 2001–2002 (z nich 798 absolvovalo na některé z deseti účastnících se fakult UK). Výsledky projektu REFLEX umožňují nejen mezinárodní srovnání uplatnění ab-

Tabulka č. 1

Název instituce	Absolventi v roce 2007		Míra nezaměstnanosti (v %)	Pořadí
	Celkem	Studující		
Vysoké školy v ČR	59 889	25 545	2,8	X
UK Praha	6 659	1 940	1,3	2. z 24
Lékařské fakulty				
1. lékařská fakulta	410	57	1,4	6. z 11
3. lékařská fakulta	161	34	0,0	1.-2. z 11
2. lékařská fakulta	233	50	2,4	9. z 11
Lékařská fakulta Plzeň	162	9	1,6	7. z 11
Lékařská fakulta HK	203	10	0,0	1.-2. z 11
Farmaceutická fakulta	244	35	0,6	3. z 11
Právnícké fakulty				
Právnícká fakulta	548	32	0,5	1. ze 4
Filozofické, teologické a sociální fakulty				
Filozofická fakulta	1 040	193	1,3	4. ze 13
Fakulta sociálních věd	537	312	0,6	3. ze 13
Fakulta humanitních studií	301	128		
Katolická teologická fakulta	87	52	0,0	1.-2. ze 13
Evangelická teologická fakulta	86	25	3,8	8. ze 13
Husitská teologická fakulta	107	41	7,4	11. ze 13
Přírodovědné				
Přírodovědecká fakulta	1 041	613	1,8	2. z 8
Matematicko-fyzikální fakulta	525	206	0,7	1. z 8
Pedagogické a tělovýchovné				
Pedagogická fakulta	558	50	1,2	3. z 11
Fakulta tělesné výchovy a sportu	416	93	2,0	7. z 11

solventů, ale umožňují také hlubší pohled na podoby jejich uplatnění⁶.

Jedním z nástrojů projektu REFLEX byl rozsáhlý mezinárodní dotazník pro absolventy, zaměřený na:

- charakteristiky a hodnocení vysokoškolského studia a získaného vzdělání;
- charakteristiky a hodnocení uplatnění absolventa na trhu práce a informace o jeho zaměstnavateli (firemní kultura, postavení na trhu apod.);
- srovnání kompetencí absolventů získaných studiem a potřebných v zaměstnání.

Z velkého množství informací (datový soubor REFLEX obsahuje přibližně 500 proměnných) bylo třeba vytvořit syntetické ukazatele, které postihují podstatné rysy uplatnění absolventů na pracovním trhu. Analýzy ukázaly, že lze vyčlenit dva takové hlavní ukazatele či faktory, které byly označeny jako SUCCESS a EXCELLENCE.

Ukazatel SUCCESS odráží především úroveň společenské úspěšnosti a ohodnocení absolventa na trhu práce a v zaměstnání. Proměnné obsažené v tomto ukazateli jsou *mzda respondenta, spokojenost spokojenost s prací, postavení v řídicí hierarchii a prestiž povolání*. Subtilnější charakteristiky práce představuje ukazatel EXCELLENCE, odrážející především, jak odborně složitou a tvůrčí práci absolvent vykonává; je do něj zahrnut *stupeň inovativnosti práce, potřebná délka vzdělání, požadovaná a dosažená úroveň kompetencí absolventa a socioekonomický index*. Ukazatel EXCELLENCE tedy nevypovídá do takové míry o společensky viditelných znacích úspěchu absolventa jako SUCCESS, ale více hodnotí obsahovou a kvalifikační náročnost jeho práce. Oba ukazatele jsou normovány, takže nulová hodnota odpovídá průměru celého mezinárodního souboru.

ABSOLVENTI ČESKÝCH VYSOKÝCH ŠKOL JSOU NA TOM OPRAVDU DOBŘE

V uplatnění absolventů panují mezi evropskými zeměmi značné rozdíly. Způsobeny jsou například velice různým podílem vysokoškoláků na trhu práce ve vztahu k počtu vysokoškolských pracovních míst, dynamikou ekonomického vývoje, charakteristikami fungování pracovního trhu a celkovou úrovní nezaměstnanosti, prostředím orientovaným na inovace a konkurenceschopnost, ale i všeobecným společenským klimatem. Absolventi českých vysokých škol mají přitom na trhu práce lepší uplatnění než jejich kolegové z většiny dalších evropských zemí.

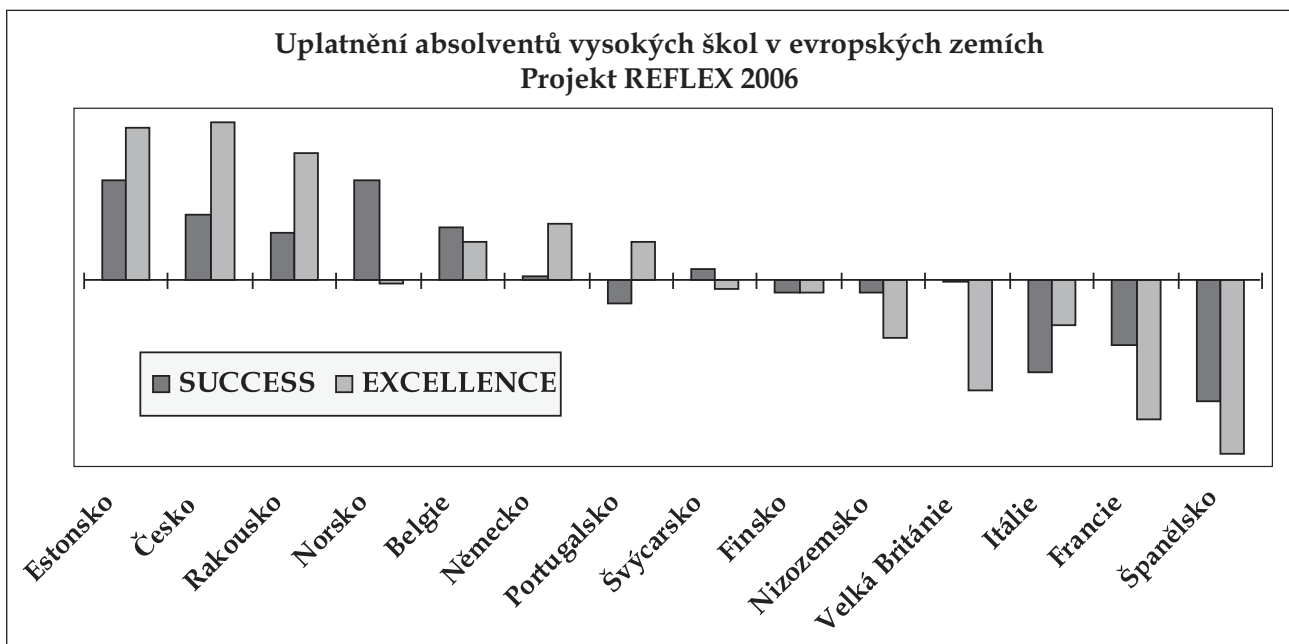
V průměru nejvyšší společenské úspěšnosti (SUCCESS) se těší vysokoškolští absolventi v Estonsku a v Norsku, následování právě absolventy z České republiky, Rakouska a Belgie. Na opačném konci se nacházejí absolventi španělští a italské, což je do značné míry způsobeno jejich zřetelně vyšší mírou nezaměstnanosti (v grafu jsou země seřazeny sestupně podle průměru obou ukazatelů).

Nejvyšší úrovně obsahové a kvalifikační náročnosti práce (EXCELLENCE) dosahují absolventi vysokých škol v České republice a v Estonsku, což do jisté míry souvisí se stále se rychle měnící ekonomikou i společností. Následují absolventi rakouských univerzit, kteří mají vzhledem ke svému malému počtu na trhu práce výsadní postavení a obsazují proto nejzajímavější pracovní místa. Nejhorší uplatnění v tomto ohledu mají absolventi španělští a francouzští. Je to způsobeno také tím, že jich je na trhu práce poměrně velké množství, ekonomiky ani trhy práce přitom neprocházejí výraznějšími změnami, a jsou proto vystaveni tvrdší konkurenci v soutěži o menší počet nejžádanějších pracovních míst.

Mezi úrovní uplatnění absolventů a jeho rozptylem v jednotlivých zemích existuje úzký vztah. v zemích z celkově lepším uplatněním jsou mezi absolventy také nejmenší rozdíly (Estonsko, ČR, Norsko, Belgie, Rakousko) a téměř každý absolvent má tedy možnost získat na trhu práce poměrně úspěšné a zajímavé místo. Naopak největší rozdíly mezi absolventy v jejich uplatnění jsou v zemích s celkově nejhoršími parametry uplatnění (Španělsko, Itálie a Francie).

⁶ Projekt REFLEX navázal především na práce profesora *Ulricha Teichlera* a jeho ústav INCHER na Kassel University a na první srovnávací projekt uplatnění absolventů vysokých škol na pracovním trhu ve 12 zemích CHEERS z konce 90. let, kterého se Univerzita Karlova rovněž účastnila (viz Kuchař 2000).

Graf č. 2

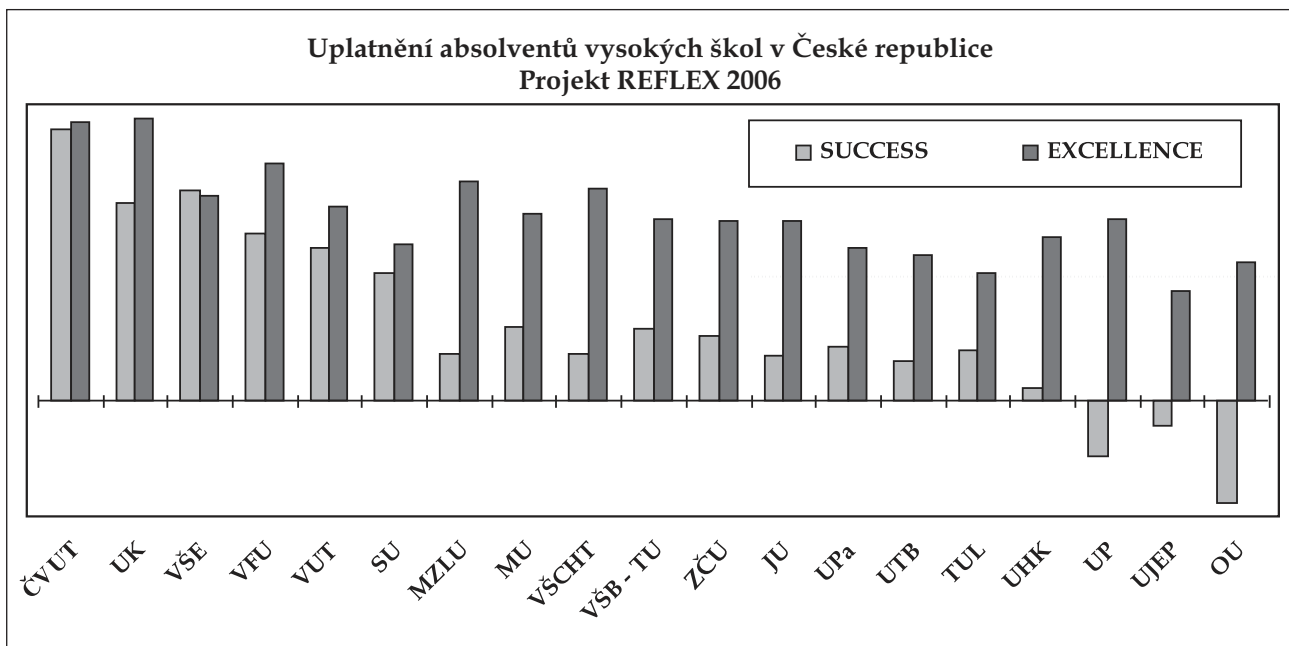

ABSOLVENTI UK JSOU V ČELE

Přestože se absolventi vysokých škol v České republice snaží a lépe uplatňují než absolventi ve většině

jiných evropských zemí, existují mezi absolventy jednotlivých škol poměrně značné rozdíly (tak je tomu ovšem i v ostatních zemích), především v ukazateli SUCCESS. Všechny české vysoké školy jsou totiž

Graf č. 3

v ukazateli EXCELLENCE poměrně zřetelně nad mezinárodním průměrem, avšak ukazatel SUCCESS je daleko blíže střední (nulové) hodnotě.

Výrazně nejvyšší hodnoty SUCCESS má pražské ČVUT, za kterým až s určitým odstupem následují pražská VŠE a UK. Na opačném konci jsou Ostravská univerzita, Univerzita Palackého v Olomouci a UJEP z Ústí nad Labem. Rovněž z výsledků projektu REFLEX je tedy zřejmé, že uplatnění absolventů je výrazně ovlivněno regionem, v němž na trh práce vstupují, v obou ukazatelích se na předních místech objevují absolventi pražských a brněnských vysokých škol, na konci naopak absolventi z regionů s horšími pracovními příležitostmi.

Z hlediska EXCELLENCE drží vedoucí postavení UK a ČVUT. Bezesporu je to ovlivněno i tím, že v Praze sídlí velká část organizací, které nabízejí inovační a tvůrčí pracovní místa s nejvyšší náročností, na něž také hledají špičkové odborníky (v grafu jsou školy seřazeny sestupně podle průměru obou ukazatelů).

Stejně jako ve srovnání mezi zeměmi, tak i mezi českými vysokými školami platí, že nejlépe hodnocené školy mají nejmenší rozptyl výsledků, a tedy téměř všichni jejich absolventi se dobře uplatňují, zatímco hůře hodnocené školy vykazují větší rozptyl. To ovšem zároveň znamená, že část absolventů hůře postavených škol se sice může uplatnit poměrně dobře, ale jejich další významná část není na trhu práce příliš úspěšná.

Tabulka č. 2

Vysoká škola		2003 (v %)	2007 (v %)
Univerzita Karlova v Praze	UK	3,8	1,3
Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích	JU	8,8	3,5
Univerzita Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem	UJEP	11,0	3,7
Masarykova univerzita	MU	6,7	1,8
Univerzita Palackého v Olomouci	UP	6,6	3,3
Veterinární a farmaceutická univerzita Brno	VFU	4,0	3,2
Ostravská univerzita v Ostravě	OU	8,4	4,3
Univerzita Hradec Králové	UHK	5,5	2,2
Slezská univerzita v Opavě	SU	12,3	7,4
České vysoké učení technické v Praze	ČVUT	7,4	1,6
Vysoká škola chemicko-technologická v Praze	VŠCHT	8,7	1,2
Západočeská univerzita v Plzni	ZČU	7,3	3,5
Technická univerzita v Liberci	TUL	8,7	2,4
Univerzita Pardubice	UPa	8,7	1,8
Vysoké učení technické v Brně	VUT	15,2	2,3
Vysoká škola báňská-Technická univerzita Ostrava	VŠB - TU	14,5	3,8
Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně	UTB	14,5	3,3
Vysoká škola ekonomická v Praze	VŠE	5,0	1,6
Česká zemědělská univerzita v Praze	ČZU	10,4	1,8
Mendelova zemědělská a lesnická univerzita v Brně	MZLU	13,9	7,2

HODNOCENÍ JEDNOTLIVÝCH FAKULT UK

Úroveň obou ukazatelů je však ovlivněna také oborově. Nejlepší pozice na trhu práce obecně zauímají především právníci, lékaři a technici bez ohledu na to, jakou školu absolvovali; absolventi uměleckých, humanitních a pedagogických oborů jsou na tom naopak hůře. Proto je třeba fakulty porovnávat v rámci jejich oborové skupiny. Projektu REFLEX se z UK zúčastnily fakulty, které jsou rozřazeny do tří skupin: 1) lékařské; 2) filozofické, teologické a sociální; 3) pedagogické a tělovýchovné. K ukazatelům SUCCESS a EXCELLENCE je v tabulce připojen hrubý měsíční příjem ze zaměstnání (mzda nebo plat) a také spokojenost se současným zaměstnáním (na škále 1 – velmi nespokojen až 5 – velmi spokojen). Na první pohled je přitom zajímavé, že rozložení spokojeností absolventů v jednotlivých skupinách fakult se nijak významně neliší. Koresponduje to s jinými závěry výzkumu, že spokojenost je podstatněji vázána na očekávání absolventů a není v příliš silném vztahu k platu/mzdě, ale spíše k inovativnosti a tvůrčí povaze práce, ke statusu profese apod.

Lékařské fakulty. Mezi lékařskými fakultami si čtyři zúčastněné fakulty UK vedou velmi dobře. v ukazateli úspěšnosti SUCCESS obsazují dokonce první čtyři místa. Plat je ovlivněn více regionem než typem fakulty, který je naopak nejpodstatnější pro míru EXCELLENCE absolventů.

Filozofické, teologické a sociální fakulty. V této kategorii vynikají absolventi FSV UK a FSS MU. Absolventi z brněnské FSS jsou sice poněkud spokojenější, ovšem jejich plat je významně nižší než u absolventů FSV. Zvláštní skupinou jsou absolventi teologických fakult, kteří mají z pohledu obou ukazatelů horší uplatnění a také nízké platy, přesto jsou se svým uplatněním spokojeni srovnatelně s absolventy ostatních fakult.

Pedagogické a tělovýchovné fakulty. Kategorie pedagogických a tělovýchovných fakult je velmi srovnána. Pražské fakulty mají opět nejvyšší hodnotu SUCCESS i EXCELLENCE. Platy jsou ve školství přirozeně poněkud nivelizované, jen ostravští a olomoučtí absolventi je mají o něco nižší.

ZÁVĚRY A SHRNUTÍ

Stručné shrnutí poznatků z výzkumu uplatnění absolventů vysokých škol na pracovním trhu, které provedlo Středisko vzdělávací politiky Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy v posledních letech, umožňuje zformulovat několik základních závěrů.

Uplatnění absolventů vysokých škol a jejich postavení na trhu práce patří mezi významné ukazatele kvality a relevance vysokého školství jako celku, případně jednotlivých vysokých škol, fakult, stupňů či oborů studia apod. Podle doporučení EU i OECD (2008) se rozbor uplatnitelnosti mají stát nedílnou součástí vysokoškolské politiky a prakticky ve všech rozvinutých zemích se také v nějaké podobě realizují.

V České republice se výzkumem a monitorováním uplatnění absolventů vysokých škol již několik let zabývá Středisko vzdělávací politiky Pedagogické fakulty UK, které vytvořilo veřejně přístupný informační systém o zaměstnatelnosti absolventů, zúčastnilo se mezinárodního projektu REFLEX a zpracovává výroční zprávy o postavení a uplatnění absolventů vysokých škol.

Mezi nejdůležitější závěry uvedených aktivit patří:

- Uplatnění absolventů je úzce spjato s celkovým ekonomickým vývojem a situací na trhu práce každé země. Současný ekonomický růst a dynamika vzniku nových pracovních míst v ČR proto vytváří podstatný předpoklad také pro dobré uplatnění absolventů.
- Podstatné je rovněž jaký podíl tvoří vysokoškoláci v pracovní síle a jak silné ročníky nových absolventů na pracovní trh přicházejí. I v tomto ohledu jsou na tom současní absolventi v ČR stále ještě dobře, protože jejich větší počty do práce teprve přijdou a na trhu proto dosud nemají příliš velkou konkurenci.
- Absolventi českých vysokých škol mají lepší postavení i uplatnění než jejich kolegové ve většině ostatních evropských zemí. Vedle uvedených vnějších příčin k tomu nepochybně přispívá rovněž kvalita a relevance jejich vysokoškolské přípravy.

- I Velké rozdíly v uplatnění absolventů nepanují pouze mezi různými zeměmi, ale rovněž mezi absolventy jednotlivých vysokých škol. Způsobují je do jisté míry vnější vlivy, jako je například kvalita přijatých uchazečů o studium nebo situace na regionálním trhu práce, kam absolventi nastupují. Je však nepochybné, že rozdíly jsou ovlivněny také působením samotných škol.
- I Ze všech uvedených důvodů a také vzhledem k postavení Univerzity Karlovy v Praze v českém vysokém školství je zcela přirozené, že uplatnění absolventů UK je ve srovnání s jinými školami (i zahraničními) velmi dobré, což platí i pro většinu - ale ne všechny - její fakulty.
- I Dnešní příznivá situace se však během několika let pravděpodobně změní, neboť dojde na jedné straně ke zpomalení ekonomického růstu a na straně druhé k přílivu silných ročníků vysokoškoláků na pracovní trh. Pravidelné a důkladné analýzy a hodnocení přechodu absolventů ze škol do práce mohou dostatečně zřetelně upozornit na možnosti vzniku nerovnovážných stavů na pracovním trhu a oslabit problémy spojené s uplatněním vysokoškoláků. A to přirozeně nejen na úrovni Univerzity Karlovy, ale celého vysokého školství v ČR.

Jan Koucký, Petr Voříšek, Martin Zelenka
 Středisko vzdělávací politiky,
 Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy v Praze
 jan.koucky@centrum.cz

Literatura:

- 1 ALLEN, J. VAN DER VELDEN, R. (eds): Flexible Professionalism in the Knowledge Society: General Results of the Reflex Project. Research Centre for Education and the Labour Market, Maastricht University 2008
- 2 KOUCKÝ, J. MENG, Ch. VAN DER VELDEN, R.: *Reflex Country Study*. Research Centre for Education and the Labour Market, Maastricht University 2007
- 3 KOUCKÝ, J. ZELENKA, M.: *Postavení vysokoškoláků a uplatnění absolventů vysokých škol na pracovním trhu*. 1. a 2. zpráva. SVP PedF UK, Praha 2006 a 2007

- 4 KUCHAR, P.: Uplatnění absolventů vysokých škol. Analytická zpráva z projektu CHEERS. Univerzita Karlova, Praha 2000
- 5 SCHOMBURG, H. & TEICHLER, U.: *Higher Education and Graduate Employment in Europe*. Results from Graduates Surveys from Twelve Countries. Kluwer Academic Publishers, Dordrecht 2006
- 6 TEICHLER, U. (ed): *Careers of University Graduates. Views and Experiences in Comparative Perspectives*. Springer-Verlag, New York 2007

RÉSUMÉ:

Higher education graduates in the labour market

The employment of higher education graduates and their position in the labour market rank among major indicators of the quality and relevance of the entire system of higher education, and of individual HE institutions, faculties, levels or fields of study. In line with the EU and OECD recommendations, analyses of graduates' employability should constitute an integral part of higher education policy, and they are conducted in one way or another in virtually all developed countries.

In the Czech Republic the Education Policy Centre at the Faculty of Education of Charles University (EPC) has been dealing with research into and monitoring of the employment of higher education graduates for several years. The EPC has developed a publicly accessible information system about the employability of graduates, took part in the international project REFLEX and develops regular reports on the labour market position of HE graduates.

The article draws on these activities of the EPC and sums up some of their outcomes while paying specific attention to the situation of graduates of Charles University and its faculties. It is based, above all, on an analysis of the employability of graduates of Czech HE institutions in the 2003-2007 period, and on international research into the work situation of HE graduates (the REFLEX project).

The most important conclusions:

- *The employment of graduates is closely linked to the overall economic development and labour market situation in each country. The economic growth in recent years and the speed of job creation in the CR therefore establish a solid foundation for a good labour market position of graduates.*
- *Other major factors are the proportion of higher education graduates in the workforce and the size of the cohorts of new graduates entering the labour market. At present graduates in the CR fare well in this respect, since larger numbers of new graduates are still to join the workforce. This is why the competition for jobs is not yet so stiff.*
- *Graduates of Czech higher education institutions have a better position and hold better jobs than their counterparts in most European countries. In addition to the external reasons mentioned above, this is undoubtedly the result, among other things, of the quality and relevance of their higher education.*
- *The employment situation of graduates varies not only from country to country, but also depending on the relevant institution. These differences are caused, to an extent, by external influences such as the quality of newly enrolled students and the situation in the regional labour market that the graduates enter. However, they can also be explained by the operations of the HE institutions as such.*
- *However, the favourable situation of recent years is likely to change due to the slowdown in economic growth on the one hand and the inflow of large cohorts of new graduates into the labour market on the other hand. Regular analyses and evaluation of the transfer from education to work can draw attention to a possible emergence of imbalance in the labour market, and attenuate problems related to the employment of graduates.*

